

N:o 69.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 Maj 1869.
 — — — — — Andra Kammaren den 13 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, om revision af Fattigvårdsförordningen och af Stadgan rörande försvarslöse och till allmänt arbete dömda personer.

(Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtanden N:is 2 och 4 samt Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 2) Utlåtande N:o 33.)

S. A. K.

Vid innevarande riksdag hafva åtskilliga motioner blifvit väckta, åsyftande dels ändring i vissa delar af Kongl. Förordningen den 30 Juli 1853, angående fattigvården i riket, dels ock en fullständig omarbetning eller revision af nämnda förordning; i sammanhang hvarmed förslag äfven framstälts derom, att stadgan angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 Maj 1846, måtte varda öfversedd eller upphäfd, och legostadgan af den 23 November 1823 ändras i de delar, der sådant kunde påkallas i följd af förändrad lagstiftning om försvarslösa personer.

Under behandlingen af detta viktiga och på sednare tiden med allt större deltagande omfattade ämne, hafva meningarne visserligen icke varit i allo öfverensstämmande rörande orsakerna till det onda, som föranledt ofvan antydda förslag om uppställande af andra, eller åtminstone väsendtligen förändrade grunder för sjelfva fattigvården; men den klagan, som snart sagdt från rikets alla delar försports öfver en år efter år tillväxande fattigvårdstunga med alla deraf flytande olägenheter, har icke kunnat undgå att tilldraga sig Riksdagens synnerliga uppmärksamhet och behjertande.

Dervid har visserligen icke kunnat undfalla Riksdagen, att fattigvårdens ändamålsenliga ordnande utgör en af tidens mest svårlösta frågor; men då erfarenheten tillika ådagalagt, att fattigdom med deraf följande moraliskt och fysiskt elände på ett betänkligt sätt varit i jemnt stigande, och att arbetsamhet sparsamhet och omtanke för framtiden i allmänhet visat sig mera sällsynta, jemte det att hos de mindre väl lottade böjelsen för ett sysslolöst och kringstrykande lefnadssätt allt mera utvecklats sig, hafva tankarne icke kunnat vara delade i afseende å nödvändigheten, att, så vidt möjligt vore och innan ännu det öfverklagade onda tagit en alltför stor utsträckning, söka mot detsamma utfinna de botemedel, hvilka af lagstiftningen kunna vara beroende. Deruti hafva åsigtterna icke varit delade, att orsakerna till detta onda äro flerahanda och att roten till detsamma måste sökas i förhållanden, uti hvilka man icke genom en ny fattigvårdslagstiftning kan våga att emotse någon förändring; men såsom allmänt känt framstår, att landet sedan några år tillbaka befinner sig i en betryckt ställning, eller med andra ord att jordbruket och näringarne i allmänhet lida af ogynnsamma omständigheter till den grad, att jordbrukare nödgats inställa nästan alla arbeten, som ej äro oundgängligen nödvändiga för jordens skötsel, samt att idkarne af andra näringar måst i väsendtlig mån inskränka antalet af sina arbetare. Följderna af dessa ogynnsamma omständigheter, förändrade, såsom det vill synas, icke oväsentligen af flera, efter hvarandra följande års mindre goda skördar och den missväxt, som i några landsdelar under ett och annat år inträffat, äro också lätt insedda; och de tusentals personer, hvilka af dessa orsaker dels fallit fattigvården till last, dels arbetslösa stryka omkring i landet, dels i stigande antal befolka fängelserna, och dels i stora hopar lemna fäderneslandet, för att i fremmande land söka arbete och utkomst, äro lika otvetydiga som sorgliga bevis på att det välstånd, hvaråt landet, för icke särdeles lång tid tillbaka, hade att glädja sig, betydligt aftagit och att den ekonomiska ställningen i allmänhet är mindre god.

Men, ehuru Riksdagen icke kan antaga, att de öfverklagade olägenheterna af tilltagande fattigdom och tillväxande fattigskatt skola kunna undanrödjas genom nya eller förändrade stadganden rörande fattigvården, har Riksdagen likväl ansett sig böra taga i betraktande, om ej i sjelfva fattigvårdslagstiftningen finnas bestämmelser, som kunna sägas medverka till fattigdomens tilltagande. I detta hänseende tilltror sig Riksdagen kunna uttala den åsigt, att sjelfva den grund, på hvilken fattigvårdsförordningen hvilar, är behäftad med ett fel, som i icke ringa mån bidragit till fattigdomens utbredning och fattigvårdsskattens stigande till den höjd att denna tunga på många ställen kännes nästan outhärdelig. Detta fel består deruti, att meddelandet af hjälp enligt fattigvårdsförordningen är obligatoriskt, eller att den fattige kan såsom en honom tillkommande rättighet fordra understöd och med lagens biträde tilltvinga sig hjälp, då enligt sakens inre natur all hjälp måste hafva sin egentliga grund i frivillighet, medlidande och kristlig kärlek. Denna i lagen nedskrifna rättighet att under vissa förhållanden kunna tilltvinga sig hjälp måste

naturligtvis hos den hjälpsökande medföra likgiltighet att tänka för sig sjelf, samt att genom arbete, sparsamhet och umbäranden betrygga sin ställning, och såsom följd deraf leda till lättja och den moraliska förnedring, som icke finner någon betänklighet uti att heldre tigga än förtjena sitt bröd.

Emellertid är det otvifvelaktigt, att fall gifvas, der samhället måste lemna hjälp och der fattigvårdsbidraget således måste vara obligatoriskt, men, enligt Riksdagens mening, äro dessa fall högst få, då deremot de, der hjälpen bör bero på de gifvandes pröfning och der den således skall vara frivillig, utgör de flesta.

Riksdagen anser sig derjemte böra anmärka ett annat missförhållande i nu gällande fattigvårdsförordning, när denna, då hon bestämmer grunderna för den fattiges rätt till understöd af samhället och således detta sednares skyldighet mot den fattige, lemnar samhället nära nog rättslöst emot denne. Ur den i allmänhet giltiga synpunkten, att rättigheter och skyldigheter böra hvarandra motväga, synes dock med skäl kunna framställas den fordran, att samhället å sin sida skall hafva rättigheter emot den fattige, hvilket likväl icke i verkligheten är förhållandet, emedan den husbonderätt, som författningen tillerkänner fattigvårdsstyrelse öfver understödstagare, kan sägas hafva upphört genom den förändring, legostadgan under sednare tiden erhållit. Äfven synes det vara ett till sina följder mindre lyckligt stadgande, att enhällighet i beslut erfordras för fattigvårdens fördelning i kretsar eller rotar, likasom det icke kan förnekas att ett temligen allmänt missnöje är rådande öfver den i förordningen bestämda korta tid af sex månader, efter hvars förlopp en person i anseende till fattigförsörjningsrätt skall anses tillhöra ett samhälle.

Riksdagen tror sig alltså kunna antaga, att, om de öfverklagade olägenheterna skola kunna i någon mån undanrödjas, fattigvårdsförordningen bör till stor del byggas på en helt annan grundval än den nu varande, samt att denna förordning äfven i andra hänseenden måste ändras, såsom följd hvaraf Riksdagen för sin del anser nödigt att en omarbetning af författningen i sin helhet må ega rum.

Efter att sålunda hafva anført de skäl, som förnämligast tala för den af Riksdagen nödig ansedda reform af fattigvårdslagstiftningen, torde det tillåtas Riksdagen att angifva ej mindre de allmänna grunder, hvarpå, enligt Riksdagens förmenande, en ny eller väsendtligen förändrad fattigvårdslag bör hvila, utan äfven de öfriga hufvudsakliga förändringar uti nuvarande förordning i ämnet, hvilka Riksdagen för sin del funnit vara af behofvet påkallade.

Dessa grunder och i sammanhang dermed ifrågasatta förändringar, som blifvit närmare utvecklade i de Tillfälliga Utskotts Utlåtanden, hvilka haft beredningen af detta ärende sig uppdragen, nemligen Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtanden N:is 2 och 4 samt Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 2) Utlåtande N:o 1. (N:o 33 8 Saml. 2 Afd. 2 Band.), har Riksdagen ansett sig böra sammanfatta uti följande under särskilda hufvudafdelningar intagna förslag:

A.

Om den, som utgör föremål för fattigvård.

1:o. Vansinnig person och föräldralöst barn under 15 år, som saknar egen tillgång skall genom fattigvårdsstyrelsens försorg erhålla nödtorftig vård och försörjning samt barnet derjemte uppfostran.

2:o. Den, som af ålder, vanförhet, sjukdom eller andra orsaker är urstånd-satt att försörja sig sjelf, må ock erhålla dylik vård och försörjning eller understöd, när fattigvårdsstyrelse pröfvar sådant nödigt; och eger således styrelsen tillse, om och när, till hvad belopp och på hvad sätt, full fattigförsörjning eller understöd i sådana fall må lemnas.

3:o. Arbetsför och frisk person vare skyldig att, utan fattigvårdens betun-gande, draga försorg om sig, hustru och hemmavarande barn under 15 år.

4:o. Föräldrar och barn skola i mån af behof å ena samt förmåga å andra sidan bidra till hvarandras försörjning.

5:o. Fattigunderstöd, som någon åtnjutit för sig sjelf efter fyllda 15 år, eller för hustru och barn, bör godtgöras, om den ersättningsskyldige dertill får tillgång.

B.

Om fattigvårdssamhälle.

6:o. Hvarje socken på landet och hvarje stad utgör ett fattigvårdssamhälle; dock må flera socknar på landet inom samma län kunna förena sig om gemensam fattigvård.

7:o. Likaså eger hvarje fattigvårdssamhälle att, i fråga om fattigvården, fördela sig i kretsar eller rotar, derest, vid två på hvarandra följande kommunal-stämmor, beslut derom fattas med en röstöfvervigt af två tredjedelar utaf dem, som i röstningen deltaga.

Beslutet gäller för en tid af fem år.

För återgång till gemensam fattigvård erfordras beslut, fattadt på enahanda sätt, som för fördelning är stadgad.

Beslut om dylik fördelning och vilkoren derfor underställs Konungens Befallningshafvandes pröfning.

C.

Om hemortsrätt.

8:o. Hemortsrätt — eller förmånen att under de i fattigvårds-förordningen be-stämnda vilkor af ett visst fattigvårdssamhälle kunna komma i åtnjutande af fattig-vård — är antingen medfödd eller förvärfvad.

Medfödd

Medfödd hemortsrätt eger en hvar inom det fattigvårdssamhälle der, vid hans födelse, modren egde hemortsrätt.

Hemortsrätt är förvärfvad inom det fattigvårdssamhälle, der någon, efter fyllda 15 år, vid två på hvarandra följande mantalsskrifningar, sednast varit, eller bort vara skattskrifven.

Hustru har, så länge mannen lefver och äktenskapet dem emellan icke är upplöst, hans hemortsrätt, den hon, efter mannens död eller äktenskapets upplösning, bibehåller intilldess hon sjelf förvärfvat ny sådan rätt.

Äkta barn, yngre än 15 år, tillhör, så länge fadren lefver, hans, eller, om han är död men modren lefver, hennes hemortsrätt. Äro begge föräldrarne döda, har barnet den sist afidnes hemortsrätt. Oäkta barn har modrens hemortsrätt.

Den, som ej förvärfvat hemortsrätt, tillhör det fattigvårdssamhälle, der han eger medfödd sådan rätt.

För den, hvars hemortsrätt ej kunnat enligt stadgade grunder bestämmas, bekostar Staten oundgängligen nödigt understöd, intilldess något fattigvårdssamhälle kan dertill förpligtas.

Efter fyllda 60 år bibehålles en hvar för sin öfriga lifstid vid den hemortsrätt, han då eger.

D.

Om fattigvårdsstyrelse.

9:o. Inom hvarje fattigvårdssamhälle skall finnas en fattigvårdsstyrelse, som utses å kommunalstämma; kunnande detta bestyr, der så finnes lämpligt, uppdragas åt kommunalnämnden; och bör kyrkoherden, eller den hans tjänst förrättar, sin embetspligt likmätigt, såsom ledamot deltaga i fattigvårdsstyrelsen, då han finner behovet det påkalla.

10:o. Då samhället fördelas i kretsar eller rotar, bör dessutom inom hvarje krets eller rote utses en fattigvårdsstyrelse för handhafvandet af kretsens eller rotens fattigvårdsangelägenheter.

11:o. Söker någon fattigunderstöd, som enligt punkt. 1 ej är dertill ovilkorligen berättigad, och nöjes han ej åt fattigvårdsstyrelsens derom meddelade beslut, eger han anmäla sitt missnöje hos kommunalstämmans ordförande, som föredrager ärendet på näst derefter infallande ordinarie eller, der behovet så kräfvat, extra kommunalstämma, hvilken afgör frågan.

Öfver kommunalstämmas beslut, hvarigenom sökt understöd blifvit vägradt, helt och hållet eller till någon del, må klagan ej föras, derest ej visas kan att beslutet ej i laga ordning tillkommit.

E.

Om fattigvårdsbidrag.

12:o. De i nu gällande förordning härom befintliga stadganden torde böra bibehållas.

13:o. När fattigvårdssamhälle fördelas i kretsar eller rotar, gäller såsom vilkor för sådan fördelning, att den då för handen varande fattigvårdstungan på hela samhället så jemnt som möjligt fördelas.

Om, efter det sådan fördelning skett, någon krets eller rote, utan eget förvållande, skulle drabbas af vida mer betungande utgifter, än öfriga kretsar eller rotar, ege den gemensamma fattigvårdsstyrelsen att missförhållandet utjemna.

F.

Om betlande.

14:o Hvarje fattigvårdssamhälle bör ordna sin fattigvård sålunda, att betlande må förekommas; och eger samhället således att, för vården och underhållet af sina fattiga och användandet af deras arbetskrafter, inom sig antaga erforderliga reglementariska föreskrifter och vidtaga sådana åtgärder, att betlande ej eger rum. Dylika reglementen underställas Konungens Befallningshafvandes pröfning.

15:o. Inom hvarje fattigvårdssamhälle skall finnas en eller, der behovet så kräver, flere tillsyningsmän, som efter förslag af kommunalnämnd af Konungens Befallningshafvande dertill förordnas.

Tillsyningsman åligger att hafva tillsyn å kringstrykande tiggare från fremmande ort och att, när han så pröfvar nödigt, dem anhålla och öfverlemna till närmaste kronobetjent, som införpassar dem till Konungens Befallningshafvande, hvilken eger att, när skäl dertill äro, döma den, som sålunda utom den socken eller stad, der han eger hemortsrätt, kringstrukit och betlat, till arbete under kortare eller längre i författningen begränsad tid, antingen å tvångsarbetsinrättning, der sådan finnes, eller eljest å kronohäkte, eller vid dertill särskild inrättad arbetskorps.

Betlande barn från främmande ort böra af tillsyningsman anhållas och hemsändas till det fattigvårdssamhälle, der de ega hemortsrätt.

16:o. Kostnaden för forslandet af sådan person, som i nästföregående punkts 2 mom. omförmåles, från den ort, der han anhålles, till länets residensstad, och hans försändande till arbetsinrättning, kronohäkte eller arbetskorps bekostas af Staten; hvaremot hemsändandet af de i 3 mom. omnämnda barn bekostas af det fattigvårdssamhälle, de tillhöra.

Slutligen får Riksdagen i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder låta öfverse nu gällande förordningar om fattigvården i riket samt om försvarslösa och till allmänt arbete dömda personer samt utarbete nya förord-

ningar derom i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvan föreslagna grunder, äfvensom att här ofvan jemväl afgifna förslag till bestämmelser angående kringstrykande och betlande personer, måtte, derest desamma i nåder godkännas, i en blifvande ny fattigvårdsförordning intagas.

Riksdagen framhårdar etc.

Stockholm den 13 Maj 1869.

N:o 70.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 Maj 1869.
— — — — — Andra Kammaren den 13 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 23.)

S. A. K.

Vid beräkningen af *Statsverkets inkomster* för den tid nästa statsreglering kommer att omfatta, eller år 1870, har Riksdagen, i öfverensstämmelse med hvad Eders Kongl. Maj:t behagat föreslå, fattat följande beslut, nemligen:

a) att förslagspriset å Kronans spanmål må för berörda statsreglering bibehållas vid sednast bestämda belopp af 2 R:dr 10 öre kubikfoten;

b) att inkomsterna af Statens skogar må bland de allmänna statsinkomsterna upptagas;

c) att den Riksgälds-kontoret åliggande skyldighet att å Lappmarks Ecklesiastikfond till Statskontoret erlægga ränta må upphöra och att, i sammanhang dermed, hela inkomstiteln *Intressemedel* må uteslutas samt återstående delen af derunder hittills upptagna inkomster i stället ingå bland *Extra medel och uppbörder*; äfvensom